

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Decretales, Firmiter credimus, & Damnamus, tit. de Summa Trinitate, &
Fide Catholica.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

PRIMA PARS DIRECTORII

OFFICII INQUISITIONIS

HAERETICAE PRAVITATIS, ET EST
DE FIDE CATHOLICA,

CVM COMMENTARIIS FRANCISCI

Pegnæ Sacrae Theologiae & Iuris vtriusque
Doctois.

*De summa Trinitate & fide Catholica, de volumine
maiori Decretalium.*

Innocentius III. in Concilio generali. †

Tractat de Trinitate, & ipsius operibus: de fide, & articulis fidei.

† Cap. i. habi-
to Romæ a-
pud Latera-
num, anno
1215.

C A P. I.

† Pauli post
adjectur Bea-
ti Thome cō-
mētatur in
hanc Decre-
talem & seq.

IRMITER † credi-
mus, & simpliciter confi-
temur, quod vnus solus
est verus deus, aternus,
imensus, & incommu-
tabilis, incomprehensi-
bilis, omnipotens, & ineffa-
bilis, Pater, & Filius, &
Spiritus sanctus, tres quidem personæ, sed vna
essentia, substantia seu natura, simplex omnino,
Pater a nullo, Filius a patre solo, ac Spiritus san-
ctus pariter ab vtroque, absque initio, semper, ac
sine; Pater generans, Filius nascens, & Spiritus
sanctus procedens, consubstantiales, & cōuales,
& cōomnipotentes, & cōaeterni, vñ vniuersorū
principium, creator omnium visibilium & inui-
sibilium, spiritualium, & corporalium, qui sua
omnipotentī virtute simul ab initio temporis v-
tramque de nihilo condidit creaturam, spiritua-
lem & corporalem, angelicam videlicet & munda-
nam, ac deinde humanam, quasi communem
ex spiritu & corpore cōstitutam. Diabolus enim
& alij Dæmōnes a Deo quidem natura creati sūt
boni, sed ipsi per se facti sunt mali. Homo vero
diaboli suggestione peccauit. Hæc sancta Trini-
tas secundum communem essentiam indiuidua,
& secundum personales proprietates discreta,
primo per Moysen & sanctos Prophetas, aliosq;
famulos suos, iuxta ordinatissimam dispositionē
temporum, doctrinam humano generi tribuit salu-
tarem. Et tandem vnigenitus Dei filius Iesus
Christus, a tota Trinitate communiter incarna-
tus, ex Maria semper virgine Spiritus sancti cōo-
peratione conceptus, verus homo factus, ex ani-
ma rationabili & humana carne compositus, vna
in duabus naturis persona, uiam vitæ manifestius
demonstrauit. Qui cum secundum diuinitatem
sit immortalis & impassibilis, idem ipse secun-

Adum humanitatem factus est mortalis & passibi-
lis. Qui etiā pro salute humani generis, in ligno
crucis passus & mortuus, descendit ad inferos, re-
surrexit a mortuis, & ascendit in celum, sed descē-
dit in anima, & resurrexit in carne, ascenditq; pa-
riter in vtroque, venturus in fine sæculi, iudicatu-
rus viuos, & mortuos, & redditurus singulis secū-
dum opera sua, tam reprobis, quàm electis, qui
omnes cum suis proprijs resurgent corporibus,
quæ nunc gestant, ut recipiant secundum opera
sua, siue bona fuerint, siue mala, illi cum diabolo
penam perpetuam, & isti cum Christo gloriam
sempiternam.

B Tractatur hic de sacramentis ecclesiasticis.

Vna † vero est fidelium vniuersalis Ecclesia,
extra quam nullus omnino saluatur. In qua idem
ipse sacerdos est sacrificium Iesus Christus, cuius
corpus & sanguis in sacramento altaris sub
speciebus panis & vini veraciter continetur, tran-
substantialis pane in corpus, & vino in sangui-
nem, potestate diuina, vt ad perficiendum myste-
rium vnitatis, accipiamus ipsi de suo, quod acce-
pit ipse de nostro. Et hoc vtiq; sacramentum,
nemo potest conficere nisi sacerdos, qui rite fue-
rit ordinatus secundum clauas Ecclesiæ, quas ip-
se concessit Apostolis, eorumq; successoribus Ie-
sus Christus. Sacramentum vero baptismi (quod
ad Dei inuocationem & indiuiduam Trinitatis, vi-
delicet Patris, & Filij, & Spiritus sancti, consecra-
tur in aqua) tam paruulis, quàm adultis in forma
Ecclesiæ a quocunq; rite collatum proficit ad
salutem. Et si post susceptionem baptismi, quic-
quam prolapsus fuerit in peccatum, per veram po-
testem semper penitentiam reparari. Non solum au-
tem virgines & continentes, verum etiam coniu-
gati per rectam fidem & operationem bonam pla-
centes Deo, ad aternam merentur beatitudinem
peruenire.

† Vide extra-
uagantem Bo-
nifacij octa-
ui incip. Vñ
sãdã. & Tur-
recremaram
in summa de
Ecclesiã, li. j.
c. 6. vbi lucu-
lenter probat
catholicam Ec-
clesiã vni-
tam.

A 2 IDEM

† Idem, scilicet Innocentius iij. in eodem concilio generali Lateranen. cap. 2.

*Pater, & filius, & Spiritus sanctus, vera unio-
nes, non collectiua seu similitudinaria sunt una essentia,
substantia, seu natura: quæ substantia non est gene-
ras, nec genita, nec procedens: quia illi actus non at-
tribuuntur substantiæ, sed personis: nec per hoc in Tri-
nitate concluditur quaternitas. Contrarium sentien-
tes, ut hæretici sunt censendi, nisi ab errore resipi-
scant, & correctioni Apostolicæ sedis se supponant.*

C A P. II.

DAMNAMVS ergo & reprobamus libellum seu tractatum, quem Abbas Ioachim edidit contra magistrum Petrum Lombardum, de unitate, seu essentia Trinitatis, appellans ipsum hæreticum & insanum: pro eo quod in suis dixit sententijs, quoniam quædam summa res est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, & illa non est generans, neque genita, neque procedens: unde asserit quod ille non tam Trinitatem, quam quaternitatem astruebat in Deo, videlicet tres personas, & illam communem essentiam quasi quartam: manifeste protestans, quod nulla res est, quæ sit Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, nec est essentia, nec substantia, nec natura: quæuis concedat, quod Pater, & Filius, & Spiritus sanctus sunt una essentia, una substantia, unaque natura. Verum unitatem huiusmodi, non veram & propriam, sed quasi collectiuam & similitudinariam esse fateatur, quemadmodum dicuntur multi homines, vnus populus; & multi fideles, vna ecclesia; iuxta illud: Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna: &, Qui adhæret Deo, vnus spiritus est cum illo. Item, Ille qui plantat, & qui rigat, vnum sunt: & Omnes vnum corpus sumus in Christo. Rursus in libro Regum: Populus meus, & populus tuus vnum sunt. Ad hanc autem suam sententiam astruendam, illud potissimum verbum inducit, quod Christus de fidelibus inquit in Euangelio: Volo pater, vt sint vnum in nobis, sicut & nos vnum sumus, vt sint consummati in vnum. Non enim (vt ait) fideles Christi sunt vnum, id est, quædam vna res, quæ communis sit omnibus: sed hoc modo sunt vnum, id est, vna ecclesia: propter catholicæ fidei unitatem: & tandem vnum regnum propter unionem indissolubilis charitatis, quemadmodum in canonica Ioannis Apostoli epistola legitur: Quia tres sunt qui testimoniū dant in cælo, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus: & hi tres vnum sunt. Statimque subiungitur: Et tres sunt, qui testimoniū dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis: & hi tres vnum sunt: sicut in quibusdam codicibus inuenitur. Nos, autem sacro approbante cōcilio, credimus & confitemur cum Petro: quod vna quædam summa res est, incomprehensibilis quidem, & ineffabilis, quæ veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus: tres simul personæ, ac sigillatim quælibet earundem: & ideo † in Deo solum-

† lib. 1. sent. dist. 5.

A. 4.

1. Cor. 6.

Ibi .3. & 12.

3. Reg. 21.

Ioan. 17.

1. Ioan. 5.

† al. & ideo

A modo trinitas est, non quaternitas: quia quælibet trium personarum est illa res, videlicet, substantia, essentia, seu natura diuina: quæ sola est vniuersorum principium, præter quod aliud inueniri non potest: & illa res non est generans, neque genita, nec procedens, sed est Pater qui generat: & Filius qui gignitur: & Spiritus sanctus qui procedit: vt distinctiones sint in personis, & vnitas in natura. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus: non tamen aliud, sed id quod est Pater, est Filius & Spiritus sanctus idem omnino: vt secundum orthodoxam & catholicam fidem consubstantiales esse credantur. Pater enim ab æterno filium generando, suam substantiam ei dedit: iuxta quod ipse testatur: Pater quod dedit mihi, maius omnibus est. Ac dici non potest, quod partem substantiæ suæ illi dederit, & partem ipse sibi retinuerit: cum substantia patris indissolubilis sit: vt pote simpliciter omnino. Sed nec dici potest, quod Pater in Filium transfulerit suam substantiam generando, quasi sic dederit eam Filio, quod non retinuerit ipsam sibi: alioqui desisset esse substantia. Pater ergo, quod sine vlla diminutione Filius nascendo substantiam patris accepit: & ita Pater & Filius habent eandem substantiam: & sic eadem res est Pater & Filius, nec non & Spiritus sanctus ab utroque procedens. Cum ergo Veritas pro fidelibus suis orat ad Patrem: Volo (inquit) vt ipsi sint vnum in nobis, sicut & nos vnum sumus: hoc nomen, vnum, pro fidelibus quidem accipitur, vt intelligatur vnio charitatis in gratia: pro personis vero diuinis, vt attendatur identitatis vnitas in natura, quemadmodum alibi Veritas ait: Estote perfecti, sicut & pater vester cælestis perfectus est, ac si diceret manifestius: Estote perfecti perfectione gratiæ, sicut Pater vester cælestis perfectus est perfectione naturæ, vtraque videlicet suo modo, quia inter creatorem & creatum non potest tanta similitudo notari, quin inter eos maior sit dissimilitudo notanda. Si quis igitur sententiam vel doctrinam præfati Ioachim in hac parte defendere vel approbare præsumpserit, tamquam hæreticus ab omnibus euitetur. In nullo tamen propter hoc Florenti monasterio (cuius ipse Ioachim extitit institutor) volumus de rogari, quoniam ibi & regularis est institutio, & obseruantia salutis, maxime cum ipse Ioachim omnia scripta sua nobis assignari mandauerit, Apostolicæ sedis iudicio approbanda, seu etiam corrigenda, dictans epistolam, quam propria manu subscripsit, in qua firmiter confitetur, se illam fidem tenere, quam Romana tenet Ecclesia, quæ (disponente Domino) cunctorum fidelium mater est & magistra. Reprobamus etiam & cōdemnamus peruersissimum dogma in pij Almarici, cuius mentem sic pater mendacijs excæcavit, vt eius doctrina, non tam hæretica censenda sit, quam insana.

in Deo solo modo trinitas non quaternitas reperitur.

Ioan. 10.

Ioan. 17.

Matth.

Inquisitorum cum Commentarijs.

COMMENT. I.

Historia ad
intelligenda
decretalem
enarrata.

DAMNAMVS ergo & reprobamus libellum, seu tractatum, quem Abbas Ioachim edidit contra magistrum Petrum Lombardum. Ad intelligendam hanc decretalem, & glossenata in eam conscripta, breuiter historiam, cuius in ea sit mentio, recensere. Petrus Lombardus, qui vulgo Sententiarum Magister dicitur, qui floruit circa annos Domini 1140. lib. 1. sentent. dist. 5. iuxta catholicam veritatem asseruit in diuinis tres esse personas inuicem distinctas, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum; & naturam diuinam eis communem, qua nec generet nec generetur, nec spirat nec spiretur. Contra hanc sententiam Abbas Ioachim monasterij Florentis, quod est in Calabria, vnde ille fuerat oriundus, libellum edidit anno fere Domini 1195. docens essentiam diuinam generare & generari, spirare & spirari, Petrumque Lombardum ob eam opinionem hereticum appellauit. Hunc Joachimi errorem Innocentius iij. Pont. Max. in generali concilio Lateranensi Romae anno Domini 1215. celebrato, tanquam hereticum condemnauit: sententiamque Petri Lombardi catholice fidei consonam comprobauit. ac tale quidem est decretalis argumentum. Nos autem sacro approbante concilio. Hæreticus retulit Joachimi errorem, & rationes, quibus ille vtebatur: nunc catholicam veritatem explicat, & docet quomodo intelligenda sint auctoritates, quas Ioachim ad suum errorem asserendum inducebat. multa in hunc locum traduntur à Theologis lib. 1. sent. dist. 5. que nos ideo omitimus, quia, vt presari sumus, ad auctoris institutum non spectant. videto Melchiorum Canu lib. 12. c. 7. de locis Theologicis, vers. secunda præceptio.

e In nullo tamen propter hoc Florenti monasterio.] Recte admonuit me Illustrissimus Julius Antonius Sanctiorius, Cardinalis sanctæ Senering, vnus ex Inquisitoribus generalibus in tota reipublica Christiana, in vulgatis codicibus hanc locum corruptè legi, ita: Florentino, cum legendum sit, Florentis. Scriptores enim & impressores huius monasterij & ordinis ignari, quia scriptum inuenerunt, Floren. hoc est, Florentis, corrupte extendentes diuisionem legerunt, Florentino.

d Maxime cum ipse Ioachim omnia scripta sua nobis assignari mandauerit, &c. dicens Epistolam, in qua firmiter confitemur, se illam tenere fidem, quam Romana tenet Ecclesia.] Que hoc loco traduntur, paulo obscuriora sunt, quam vt facile percipi queant. vt ergo huic rescripto lux clarior afferatur, breuiter commemorare oportet quæ de protestatione & obedientia Ioachimi erga Romanam Ecclesiam tanguntur. Rem itaque paulo alius reperens, sciendum est, Abbatem hunc Joachimum Theologia peritiam claruisse temporibus Lucij iij. Pont. Max. ad annos Domini 1181. qui multa molitus est in scripturam sacram commentaria, ac præsertim in Apocalypsim, extatque hodie Epistola Clementis Papæ exhortatoria ad Joachim Abbatem, vt compleat expositionem in librum Apocalypsis, & opus cõcordiæ veteris & noui testamē

A ti inceptum iussu Lucij Papæ iij. & Urbani iij. eius successoris, quæ nunc legitur in eiusdem Abbatis libro concordie noui ac veteris testamenti impresso Venetis anno 1519. in principio. At quia humana fragilitas sæpe homines nutare patitur, & à via veritatis longius deflectere, idem Joachim in Petrum Lombardum, qui vera scripserat de processione, & distinctione diuinarum personarum, inuictus est, sententiam falsam astruens, quam Innocentius iij. in generali concilio condemnauit. statuit tamen ne ob hanc particularis libri cõdemnationem, eius monasterio derogaretur, quia protestatus fuerat Ioachim se tenere fidem Ecclesiæ. ea vero protestatio ita habet.

B PROTESTATIO ABBATIS
Joachimi.

VNiuersis, quibus litteræ istæ ostensæ fuerint, frater Ioachim dictus, Abbas de Florentina in Domino salutem.

Sicut ex litteris domini Papæ quondam Clementis, quæ apud nos sunt, percipi potest, ex mandato domini Papæ Lucij, & domini Papæ Urbani nifus sum aliqua scriptitalse; & hucusque; quod occurrit ad gloriam Dei scriptitare non desino. Denique; librum Concordiæ quinq; voluminibus comprehensum, expositionem Apoc. viij. partium titulis insignitum, Psalterium decem chordarum tribus voluminibus incisum, prout Deus melius inspirauit, & facultas ingenij affuit, ad consummationem conduxit; præter alia, quæ in paruis libellis seu contra Iudæos, seu contra Catholicæ fidei aduersarios eomprehendi; Et dum sum in hoc corpore præseruatus ad ædificationem fidelium Christi, & maxime monachorum, dare operam nõ postpono. Quia vero pro angustia temporum nõ potui hucusque; opuscula ipsa, præter librum Concordiæ, Apostolico culmini præsentare, vt ab eo corrigerentur, si qua ibi (quod non abnuo, etsi mihi conficius non sum) occurrerint corrigenda, & incertus est homini numerus dierum suorum, si me contigerit prius egredi ex hac luce, quæ possim sedm quod accepi in mandatis, siquidem ea conditione suscepi dictanda, vt oes quidem libros ei cui datum est omnimode magisterium, præsentarem; Rogo ex parte Dei omnipotentis Coabbates meos, & priores, & ceteros fratres metuentes Deum, & ea qua posse videntur, auctoritate præcipio, quatenus præsens scriptum, aut exëplar habentes secum ac si pro testamento opuscula, quæ hæctenus confecisse videor, & si quid me de nouo vsque; ad diem obitus mei contigerit scriptitare, quam citius poterint collecta omnia, relictis in salua custodia exemplaribus, Apostolico examini repræsentent, recipientes ab eadem sede vice mea correctionem, & exponentes ei meam circa ipsam deuotionem & fidem; & quod ea semper paratus sum, quæ ipsa statuit, vel statuerit, obseruare, nullamque meam opinionem contra eius defendere sanctam fidem, credens ad integrum quæ ipsa credit, & tã in omnibus, quam in doctrina suscipiens correctionem, abiciens quod ipsa abiecit, suscipiens quod susci-

A ; pr

pit ipsa ; credens firmiter non posse portas inferi prauallere aduersus eam; et si ad horam turbati & procellis agitari contingat, non deficere fidē eius vsque ad consummationem seculi.

Hoc scriptū feci ego Ioachim Abbas, & propria manu roboravi anno Dominicæ Incarnationis MCC. & sic me tenere confiteor, sicut in eo continetur.

Illud hic non omiserim, Honorium Papam iij. anno Domini 1221. declarasse, quod per huiusmodi cōdemnationē, de qua in d.c. damnamus, ipse Ioachim non hæreticus, sed propter confessionem & protestationem præfatam catholicus reputetur. Item quod nullum præiudicium monasterijs & personis ordinis Florentis, cuius ipse extitit institutor, factū esseatur. Honorij autem declaratio, ex Registro eiusdē in bibliotheca Vaticana, & bibliotheca item Illustrissimi Iulij Antonij Sanktorij Cardinalis sanctæ Seuerinæ, qui nunc successor est eiusdem Abbatis Ioachim in Abbatia, ita habet.

HONORIVS, &c. VINCENINO Archiepiscopo, & Episcopo Bisiniacensi.

EX parte dilectorum filiorum Abbatum, & conuentuum de ordine Floris tam capitū quam membrorum, fuit propositum coram nobis, quod is qui salutem hominum inuidet & quieti, occasione assumpta ex eo quod libellus, quē Abbas Ioachim contra bonæ memoriæ magistrum Petrum Lombardum edidit, in generali fuit concilio condemnatus, contra eos nonnullos tam clericos, quā laicos, prælatos & subditos concitauit, qui v̄ ipsos ab otio contemplationis auertāt, & fures extendentes in laqueum pedibus eorundem, ponant eis scandalum iuxta iter, ipsi obijciunt exprobrando, quod idem Abbas, qui pater, & institutor fuit ordinis eorundem, hæreticus ab ecclesia Dei habetur; Propter quod non solum simplices lactis participes a consortio eiusdem ordinis aduertuntur, sed etiam fortes, qui vti cibo solito ꝑ didicerunt, & ad discretionem boni & mali exercitatos pro consuetudine habent sensus, circa instituta eiusdem ordinis incipiunt fluctuare. Licet igitur prædictus libellus, siue tractatus condemnatus fuerit in concilio memorato; quia tamen idem Ioachim omnia scripta sua Romano mandauit Pontifici assignari, Apostolicæ sedis iudicio approbanda; seu etiam corrigenda, dictans epistolam, cui propria manu subscripsit, in qua firmiter est confessus, se illam fidem tenere, quā Romana tenet ecclesia, quæ (disponente Domino) cunctarum fidelium mater est & magistra. ꝑ. per Apost. Scrip. mandamus, quatenus per totam Calabriam faciatis publicè nuntiari, quod eū virum catholicum reputamus, & regularem obseruantiam, quam instituit, salutarem. eos qui ordini memorato ex hoc detrahere, vel insultare præsumperint, mo. præm. sub. Apost. ob. castigates. Dat. Lateran. xij. Kalen. Ian. anno v. Reprobamus etiam & condemnamus peruersissimum dogma impij Almaricij. Alias Al

† folio: vide tur legendū.

A malrici, in Bononiensi Almaricij, cuius sectatores beatus Thomas par. 1. q. 3. art. 8. Almarianos appellat: fuit autem Almaricus natione Gallus, patria Carnotensis, Lutetia Parisiorum Theologia doctor creatus. floruit anno Domini 1204. de hoc multa Casarius lib. 5. dialogorum. dist. 5. Huius errores damnati quoque sunt in generali Concilio Lateranensi, ea potissimum causa Romæ celebrato, anno Domini 1215. ex chronico summorum Pontificum viginti errores huius Almarici colliguntur. Prateolus lib. 1. de sectis hæreticorum, nouem eius hæreses refert. Vincentius autem in speculo historiali lib. 30. c. 7. sex recenset hæreses, quas refert Eymericus par. 2. q. 7. nu. 3. Hic Almaricus combustus traditur Lutetie anno Domini 1208.

At cum multa huius fuerint hæreses, cur summus Pontifex hic numero singulari dicit, se dogma eius cōdemnare, neq; enim vnum sollem dogma profitebatur? Sed non refert, nam nomen dogmatis generale est, & omnē doctrinam complectens: perinde ergo est, ac si diceret Papasē vniuersam eius doctrinā cōdemnare, quod satis illa indicant verba, quæ sequuntur, videlicet: vt eius doctrinam nō tā hæretica censenda sit, quā insana. cur autem insana vocet, facile intuebitur, qui errores eius legerat, quorū nonnullos etiam recenset B. Antoninus 4. par. tit. 11. cap. 7. §. 2. vers. reprobatur etiam. & Turcremata in summa de Ecclesia. lib. 4. par. 2. c. 35.

Almaricus hæreticus combustus.

DE SVMMATRINITATE ET fide catholica de lib. vi. Decretal.

GREGOR. X. IN GENERALI Concilio Lugdunensi.

Spiritus sanctus aternaliter a patre & filio, tāquam ab vno principio, & vnica spiratione procedit. Ioan. 1. And.

CAPITVLVM VNICVM.

DE IDELIS ac deuota professione fatemur, quod Spiritus sanctus aternaliter ex Patre, & Filio, nō tanquā ex duobus principijs, sed tanquā ex vno principio, nō duabus spirationibus, sed vnica spiratione, procedit. Hoc professa est hætenus, prædicauit & docuit, hoc firmiter tenet & prædicat, profiteatur & docet sacrosancta Romana ecclesia mater omnium fidelium, & magistra. hoc habet orthodoxorum patrum atque doctorum Latinorum, pariter & Græcorū incommutabilis & vera sententia. Sed quia nonnulli propter irrefragabilis præmissæ veritatis ignorantiam, in errores varios sunt prolapsi; Nos huiusmodi erroribus viam præcludere cupientes hoc sacro approbante concilio, damnamus, & reprobamus omnes, qui negare præsumperint aternaliter Spiritum sanctum ex Patre, & Filio, procedere, siue etiam temerario ausu asserere, quod Spiritus sanctus ex Patre, & Filio tanquam ex duobus principijs, & non tanquam ex vno procedat. COM.